

ELŐFIZETÉSI ÁRAR:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 *
 Helyben háshoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 *
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 *

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 keddnap utáni napok kivételével.

Eserkőztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kérésre visszadátol
 vagy megöröszésre nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 6 fillér.

NAGYVÁRAD, november 17.

F u i t.

(Dr. H. L.) Évfordulóhoz értünk. Nagy, nevezetes, az egész országra, a nemzet egyetemére kiható események egyéves fordulójához. Itt vagyunk tehát az első határkőnél s amint visszaszállunk a közelmúltba, amint mérlegeljük az eseményeket és tanulságokat, úgy vesszük észre, hogy ez a sajátságos határdomb, ez a különös emléknappal vegyes érzelmeket kelt s ellentétes gondolatokat támaszt a lelkekben. Annyi kétségenkívül fekvő tény, hogy a magyar nép, a hazafias társadalom, a nemzeti öntudat: bár most is fájjalja az alkotmány első megsértését, nyugodt önérzettel gondol vissza a történetekre és következményekre. Az elbukott, tönkrement, teljesen lejáratott szabadelvűség s az ő önző epigonjai viszont mérhetetlen szomorúsággal, sötét keserűséggel, engesztelhetetlen gyűlölettel emlékeznek a múlt időkre ezen a napon. Egy bizonyos. Az, hogy úgy a nemzet tulajdoni többsége, mint a szabadelvűeknek most már kis csoportja egyformán eszükbe idézik az egy év előtt történeteket az évfordulón.

Van-e valamire való ember, aki csak a legkisebb mértékben is érdeklődik a közügyek iránt, van-e egyáltalán újságolvasó ember, akinek eszébe ne jutna ma, milyen jeleneteket produkált a bepezsgő-

zött szabadelvűpárt tavaly november 18-án? Bizonyára nincsen. Hiszen a magyar ember mind született politikus. Talán hibánk is ez nekünk sokszor. Mind-egy. Most nem erről van szó. Az egyszer elvitathatatlan, hogy vérünkben e nemzet fiainak a szigorú alkotmányos érzés és gondolkodás s mikor a konstitúcióról esik szó, bár csak legtávolabbi vonatkozásaiban is, akkor ez a nemzet nem ismer tréfát. Akkor minden más érdekét félre teszi, bármilyen fontos, bármilyen sürgős, halaszthatatlan, bármilyen égetően szükséges legyen is az. Ez a természete a magyarnak, míg egyrészt kizárja, hogy akadjon tes. vérei között az értelmes osztályokban, aki az egy éve történetéről megfélemedezett volna már, másrészt megmagyarázza azokat is, amik a november 18-ikán elkövetett parlamenti csiny után következtek.

A nemzet sokáig türt, sokáig hallgatott, sokat lenyelt, de ma egy éve betelt a mérték. Évtizedek hosszú során keresztül becsapta, elámitotta, kizsárolta, erkölcsileg, anyagilag a leglelketlenebbül korrumpálta a szabadelvűrendszer, amely úgy a nyakába ült ennek az országnak, hogy szinte lerázhatatlannak látszott. Már azt hitte mindenki, ez a rendszer fogja tönkretenni, elpusztítani hazánkat. De a Gondviselés éppen ott sujtotta le ezt a bűnös uralmat, ahol nagyra nőtt, ahol elhatalmasodott. Tisza Kálmán alatt burjánzott föl a szabadelvűrendszer és ép-

pen az ő fia és tanítványa, Tisza István gróf törte össze a saját tulajdon kezével. Összetörte akkor, amikor — nem annyira a mérges illuzióktól, mint inkább a sampusztól mámoros — pártjával, zsebkezdődobogtatás közt keresztül erőszakolta éppen ma egy esztendeje a késő időkre emlékezetes, erőszakos, brutális éjszakai ülésen Dániel Ernő báró indítványát, a mely klotürt akasztott volna a féltve őrzött szólásszabadságra, amely megnyomorította volna a házszabályokat s a törvényhozás alsóházát a kormányelnöki önkénynek, valamint a liberális párturalom garázdálkodásának dobta volna prédájává.

Ennél a hallatlan törvénytörésnél, ennél az alkotmányrablási kísérletnél azonban szemben talált magával a nemzetet pártkülönbség nélkül Tisza István gróf. November 18-án az ő lábora lobogtatta még a keszkenőt, de minden tekintélyes híve egymásután elhagyta pár nap alatt. Deczember 13-án kiverte a fölzudult nemzet haragja a kormány príbekejeit a képviselőházból s január 26-án elbukatta, megölte az egész rendszert az urnák előtt. Mindez már egy-kettőre ment november 18-ika után, mint a karikacsapás. A nemzet megérezte a fenyegető nagy veszedelmet, egyik történelmi jelenet a másikat érte, az ellentéteka haza szolgálataiban kiegyenlítődtek, a pártkeretek, a nagy kérdések, a közös nemzeti követelmények elintézéséig, az együttesen el-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Kiruna.*

Írta: Bilkei Ferencz

Sokszor csodálkoztunk utközben, hogy minduntalan teherszállító vonatokkal találkozunk, a melyek hatalmas, sötétbarna, vagy fekete kövekkel vannak megrakodva. Később aztán felvilágosítottak bennünket, hogy mindez a kirunai vasbányának, a világ leggazdagabb vasbányáinak terméke. A térképen hiába keresed szives olvasó. Én is összenéztem a legujabbat s a legpontosabbat is, de azon se találtam meg.

Kiruna a modern haladás érdekes alkotása. Olyan, a milyenre legtöbbször Amerikában találunk példát. Két esztendővel ezelőtt még néhány szegényes svéd kunyhó volt csak a helyén ma egy 4—5000 lakossal bíró város hirdeti a munka és szorgalom előtörését. Már messziről látja az ember a hegy oldalában kiemelkedő, modern európai stílusban épült, emeletes épületeit, csinos villáit, a melyek körül már fák, sőt parkok is zöldelnek. S mindez két esztendő leforgása alatt. Tavaly építették ki a vasúti vonalat a Norvég tengerpartig, Narvikig s ez a modern szállítási eszköz ezeket hozott erre a kegyetlen, kopár vidékre.

Alig hogy Megérkeztünk, első gondunk volt, hogy alkalmat találjunk a nagyszerű vas-

bánya megszemlélésére. A vezetőség figyelme különvonaton szállított bennünket a domboldalban fekvő városka vizavijához, a félóra járásra fekvő vashegyhez. Este 8 óra volt, de a tájék nappali világításban ragyogott. A hegy aljában megkezdődtek a falépcsők. Néhány száz. Ezeket kellett felmennünk a művelés alatt álló területig. Őszintén szólva, boldogoknak éreztük magunkat, mikor a három napi vonaton ülés, a kényelmes, lassu mozgás után végre elpetyhüdt izmainknak is hasznát vehettük. Az éltesebbek s a kiket az otthoni koszt vastagabb hájrétegekkel díszített fel, nem győzték csodálni a fürgeségünket, a melylyel a száz és száz lépcsőnek a nyakára hágtunk. Igaz! kipirultunk bele, lihegtünk, mint egy kisebb kaliberű kovács-fujtató, de nem adtuk volna aranyért, hogy végre módunkban van magunkat alaposan kifárasztani. Mire a hegy derekára értünk, éppen 9 óra volt, a mikor — éppen szombati nap lévén — az egy heti munka után szünet kezdődik. Éjjel-nappal dolgoznak a bányában, de szombaton megszűnik a dinamit-bombák robbanása, a kalapácsok zuhogása, a vonatok még csikorogva, erőlködve nagy ivben, vonulnak fölfelé, de a munkások sietve sietnek le: egy heti munka után pihenni. Az északi népek kérlelhetetlen szigorúsággal betartják a vasárnapi munkaszünetet.

Érdekes volt ezt a bányásznapot szemügyre venni. Marczona, sötét alak valamennyi. Csupa izom és erő mind. A mellett valami bágyadt fény lobog s szemekben. Nem tudom,

a nehéz testet-lelket ölü munka, vagy az év háromnegyed részében nélkülözött világosság hiánya okozza-e, de a mellett, hogy imponálnak az erejükkel, másrészt részvétet keltettek bennünk. Önkénytelenül jutott az eszembe: milyen lehet ezeknek a szegény embereknek a lelki-állapotuk? Vannak-e vágyaik, szárnyaló ideáik? Fűrdik-e a lelkük a lélek tiszta boldogságának verőfényében, vagy pedig eltompul minden érzésük s csak a mindennapi kenyéért való küzdelem állati erőfeszítését érzik? Pénzt szerezni s aztán elmúlni gondolat, álm, ábránd nélkül? Hisznek-e egy boldogabb szebb világban, a hol a lélek tiszta virágai édes, el nem muló gyümölcsöcské érlelődnek? A szűk lépcsőkön egymás mellett kellett volna elmennünk. Nem volt türelmük kivárni a kényelmes, lassu menést, hanem nekivágtak a hegyoldal meredek, alig járt oldalának s valami gyermekes örömmel rohantak lefelé, Kirunába. Hogyne! szombat este van s holnap vasárnap lesz, a pihenés napja.

A vashegyet ne gondolja senki valami különös jelenségnek. Éppen olyan, mint a többi, csak a színe sötét. A sziklái rétegesek s így könnyen szakadnak darabokra. Velünkjött néhány fiatal svéd mérnök s azok szivesen magyarázhattak mindent, a mire kíváncsiak voltunk. Maga a hegy 5 éve ismeretes a világ előtt. Akkor fedezték fel, hogy a világ vasércben leggazdagabb bányája, melynek vastartalma változó ugyan, de legmagasabb százalék a 72%-ot is eléri. A vasérczet tartalmazó kőzet sulya 760 millió tonna. Ebből

* Szerzőnek most megjelent könyvéből.

szenvedett sérelmek orvoslásáig — eltolódtak. És megalakult a hatalmas ellenzéki koalíció.

Welche Wedung, durch Gottes Fügung! A januári választáson a nemzet impozáns csatasorban küldötte a parlamentre a szövélkezett ellenzékét s az egykor oly hatalmas liberális rendszernek ma holnap hirmondója sem lesz többé. A megtépett lobogót cserbenhagyták a jól fizetett zsoldosok s egymásután szökdösnek alóla mai napig — jobb hazát keresni. És, micsoda gunyja a sorsnak, hogy éppen Gajári Géza és Szöts Pál, akik annyira vitézkedtek azon az éjszakán, most a legszegényetesebb hálátlan-sággal voltak kénytelenek vezérüknek hátat fordítani.

A vezér testőrségének legnagyobb része kibukott s az anyagi tönk szélén állva, most mindenre kapható. Egy másik kisebb részük bejutott ugyan, de talán meggyőződésből, talán érdekből otthagyták Tiszát s ment ki erre, ki arra, ki amarra, csak egy harmadik részük vergődik még bukott vezére mellett tehetetlenül. De ezek is ott fogják hagyni. Nem is kell hozzá sok idő, sem valami különös jóstehetség.

Tévedés azt hinni, hogy jól jártak, a kik Fejérváryhoz menekültek. Ezek csak látszólag jutottak biztos födél alá. Tulajdonképen csöbörből-vödörbe estek s ha Fejérváry hólyagkormányja egyszer csak léket kap és agyonzsugorodik, ők lesznek a leghetetlenebb, legmellőzöttebb, legellenzenvesebb alakjai a magyar közéletnek.

Emlékezetes napja a magyar alkotmánynak az elmúlt év november tizen-nolczadik napja. A magyar közéletnek husvétja, föltámadása. A magyar szabadelvűségnek meg temetkezési napja, mely után alig következik feltámadás részükre.

November 18-nak a következményei még beláthatatlanok, de azt már megértük, hogy a szabadelvűrendszer letűnt a hatalom polczáról. — Fuit.

Pótválasztás Budán.

A fővárosi központi választmány tegnap délelőtt Halmos János polgármester elnökle alatt ülést tartott, melynek tárgyát a II. és a III. kerületben tegnap megtartott országgyűlési képviselőválasztás eredményének bejelentése képezte. Beterjesztették mind két kerületben a választásról fölvett jegyzőkönyveket, melyek átvizsgálás után helyeseknek találtattak. A II. kerületi pótválasztásnak határnapjául a választmány december 7-ét tűzte ki és megalakította egyuttal a szavazatszedő küldöttségeket ugyanazokból a személyekből, akik tegnap közreműködtek.

A politikai válság.

A válság ügyében nincs valami újabb esemény, csak készülődés holnapra. Szombat reggel indul Apponyi a koalíciós pártok vezérével Kolozsvárra, hol bizonyára elégtételt szolgáltatnak nekik a pécsi botrányos fogadtatásért. Este pedig Budapesten megy végbe fontos esemény a régi és új disszidensek fuziója, amelyből talán a kibontakozásnak valamely újabb kísérlete fejlődik ki.

Kassán főispáni installáció lett volna — legalább Pongrácz báró péntekre tűzte ki a székfoglalását. Nem is hiába, — mert furcsa péntek lett belőle. A főispán által összehívott rendkívüli közgyűlésen a 350 bizottsági tag közül egyetlenegy sem jelent meg, sőt egyetlen tisztviselő sem s a városban nem akadt lakatos, aki feltörje a székház bezárt ajtaját, katonai puskaművessel nyitották ki, csendőrök kísérték be az új főispánt, de nem volt, aki előtt letegye az esküt.

A kassai installáció kudarcza.

Abauj-Tornavármegye törvényhatósági bizottságát mára hivta össze Pongrácz Ferencz gróf főispán. Az összes megyei tisztviselők, a törvényhatósági bizottság 350 tagja közül nem akadt egy sem, ki megjelent volna. Már hajnalban nagy tömeg verődött össze a vármegyeház előtt, melynek kapui zárva voltak. Reggel 6 órakor megjelent 200 szuronyos csendőr Páris százados vezetése alatt, a ki zörgetett a kapun:

— A törvény nevében nyissák ki a kaput!

A kapus kinyitotta, mire a csendőrök bevonulván, lépcsőkön, folyosókon a közgyűlési terem ajtajáig sorfalat állottak. A százados elküldött Rakovszky Endre alispánhoz, s megüzenve neki, hogy negyed óra leforgása alatt nyissa ki az ajtót. Az alispán ezt megtagadta. A százados megvárta míg a negyed óra eltelt s ajtóban őrt álló megyei huszárokat eltávolítván, lakatosért küldött, de az egész városban nem akadt lakatos, ki erre vállalkozott volna.

Tehát a 34-ik gyalogezredtől hozatott egy puskaművest, aki tolvajkulcsossal kizárta a terem ajtaját. Nagy Samu főispáni titkár jelentette, hogy a közgyűlési terem nyitva van, de üres, csak a karzaton vannak a bebocsátott szoczialisták. Még Schmied Dezső szolgabíró, Pongrácz gróf egyetlen hive is vonakodott megjelenni.

Fél 9-kor nyilvánvaló lett, hogy a közgyűlés nem lesz megtartható, a főispánon és titkárán kívül nem volt jelen senki, Nagy Samu titkár jelentette ezt a főispánnak, ki tudatta, hogy a közgyűlést elhalasztja. Páris csendőrszázados távoztával Rakovszky alispán a közgyűlési termet újból lepecsételtette. Így esett meg a kassai fiasco, amelyet a belügyminiszter távirata sem tudott kireperálni.

Münster Tivadar kassavárosi polgármesteréhez ugyanis reggel a következő távirat érkezett:

Főispáni szám alatt felterjesztett közgyűlési jegyzőkönyv és ügyiratok alapján kijelentem, hogy 13-án tartott rendkívüli közgyűlésnek az elnöklő polgármester részéről történt felfüggesztése után a törvényhatósági bizottsági tagok egy része által követett törvényellenes eljárás semmis és érvénytelen. Különösen a közgyűlés felfüggesztésének időtartama alatt a polgármester és főjegyző fegyelmi vizsgálat alá vonása és felfüggesztése iránt tett kijelentések. Ugy szintén semmis Maléter István drnak esete, polgármesterré szinleges megválasztása s ennek alapján tanusított ténykedései.

Felhívom a polgármester urat, hogy állásából kifolyólag a város ügyeinek vezetését vegye át, illetve folytassa.

Münster a belügyminiszter táviratát közölte

évenként másfél millió tonnát, vagyis 15 millió méterházt aknáznak ki s szállítják vasuton, hajón délnek, vagy fel észak felé, Narvikba. Onnan hajón Belgium, Hollandia, Németország és Anglia vasbányáiba kerülnek, ott kiolvasztják a vastartalmat s feldolgozzák. Az eddigi üzemtervek szerint legalább 200 esztendőig eltart még a kiaknázás. A kirunai bánya közelében van még két másik ilyen vashegy, az egyik 18, a másik 10 millió tonnát nyom. Két év előtt, amikor még a vasut nem épült meg, iramszarvas-fogatokon szállították tova a vasérczet. Körülbelül 1000 ember dolgozik állandóan a bányában s vannak köztük, akik 8 koronát (12 magyar koronát) is megkeresnek naponként. A bánya azonban csak akkor lesz igazában értékes, ha a vasérczet már ott a helyszínen fel tudják dolgozni s nem lesz szükség arra hogy a vasérczczel $\frac{1}{3}$ - $\frac{2}{3}$ - $\frac{0}{10}$ salakot is elszállítsanak. A legnagyobb hiány az hogy Svédországnak nincs, vagy csak nagyon csekély a köszénbányája. A mit fölhasználnak, külföldről szállítják. A bányászathoz a villanyerőt megtalálnák még a természeti erőkből, a gyakran előforduló vizesésekben, de a vas kiolvasztásához szükséges mennyiségű szén mégis csak külföldről kellene szállítani. Az egész telep egébként egy részvénytársaságé, a mely a földterületet magánosoktól vásárolta össze, 1000 koronás részvényeken alapult, a melyek ma már 3300 koronát érnek.

Magán a bányán semmi látnivalót nem találtunk. Olyan mint akármelyik művelés alatt álló kőbánya. Bennünket, az ifjúságot azonban a hegy legeslegteteje érdekelt legjobban, a mely körülbelül 300 méter magasságig emelkedett. A vállalkozóbb szelleműek rögtön készek voltak a megmászására. Nem mondom, hogy valami kényelmes mulatság lett volna a durva, meredek, sok helyen sikos sziklalapokon felfelé kuszni. Bizony nem egyes helyen a négykézláb-mászás tudományához kellett fordulnunk, a melyet pedig pendelyes ifjúságunk óta meglehetősen volt már alkalmunk elfelejteni. De hát Kirunában járni s a vashegyet meg nem mászni, olyan szégyenfoltnak tartottuk volna a magyar hirnèvre, a mit semmiféle bagoly szappannal lemosni nem lehet. Szegény mérnök barátaink bevallották, hogy ők már esztendő óta nem járták meg azt az utat — mert hát kisebb gondjuk is nagyobb, minthogy ilyen nyaktörő vállalatra szánják a fejüket. De a mi kedvünkért, meg mivel társaságunk egyik ifju hölgytagja is résztvett a ritka szórakozásban, ők se maradtak el tőlünk. Ott fenn a svéd zászló tövében elénekeltük a magyar himnust, a Kossuth-nótát, kigyönyörködtük magunkat a szép kilátásban, Svédország legnagyobb hegyének a Königsgebirge (2218 mtr.) magas ormának szemlélésében s hosszas csuszkálás s egy pár cipőtalp árán levezítettünk a hegytetőre.

Utközben hallottuk a sziklarobbanások

iszonyu dörgését, amidőn 30–40 kgr. dinamit repesztette ágyudörrenéshez hasonló zajjal a vasérczczel telített sziklákat.

Lenn egy kis meglepetés ért. Kirunában több helyen is láttuk és nem tudtuk elképzelni, hogy miért viselnek az emberek, férfiak és nők vegyest, fátyolt (schleiert). Az igaz, hogy ez a fátyol közönséges szunyogháló volt, amelyet úgy huztak a fejükre, mint a zsákot, hogy a nyakukat is eltakarja. Mikor azután leértünk, keservesen tapasztaltuk, hogy Kiruna környékén találhatók a felföld legcsipősebb apró legyei és szunyogjai. Olyanok, mint a moszkító Olaszországban. Ha megcsipik az embert, két napig tapogatja a feldagadt nyomukat, akár a polosét, mely tudvalevőleg a magyar vendéglők megszokott háziállata.

Utközben barátságos beszélgetésbe elegedtünk egy derék svéd mérnökkel. Persze szőnyegre került a svéd-norvég, illetőleg a magyar-osztrák unio meggubalyodása. Nohát annyi bizonyos, hogy azon a bizonyos szőnyegen ő a norvégokat, mi pedig az osztrákokat úgy kiporoltuk, amennyire emberi erőnkől, illetőleg a német tudományunktól telett. A különbség legfeljebb annyi lehetett, hogy mi nem egészen ájtunk neki igazat, ő azonban mindent készségesen elhitt, ahogyan a svarczgelb sógort letárgyaltuk.

A szállásunkra éjfél tájban értünk. Nappali világozás vett bennünket körül. Másnap, va-

Maléterrel, ki erre a polgármesteri hivatalt átadta Münsternek. Erről jegyzőkönyvet szerkesztettek.

Az önkéntesen befizetett adókat erőszakkal veszik el.

A legutóbbi minisztertanácson azzal is foglalkoztak, mitévők legyenek az önkéntesen befizetett adókkal, amelyeket a vármegyék nem akarnak beszedni.

Erre vonatkozólag elhatározták, hogy nem csupán az ellentálló tisztviselőket függesztik fel, hanem az önkéntesen befizetett adókat is elveszi az állam — ha kell, erőszakkal.

Már a módokat is megállapították, ahogyan a befizetett adókat a vármegyéktől el fogják venni.

Erdély ellenállása.

Kolozsvár nagyban készül jelentőségteljes politikai vásárnapjára, amelyen, mint ismeretes, az erdélyrészi törvényhatóságok tartják nagygyűlésüket a koalíció vezéreinek és képviselőinek részvétele mellett. A képviselők Apponyi Albert gróf, Zichy Aladár gróf és Bánffy Dezső báró vezetésével ma délután 5 óra 15 perczkor érkeznek Budapestről Kolozsvárra. Kolozsvár a fogadtatásra nagyszabású előkészületeket tesz. A nagygyűlés impozáns lefolyásának ígérkezik. Hogy a szocialista csücselék esetleges zavargásainak elejét vegyék, a gyűlés zárt helyiségben fog lefolyni, a hova csak jeggyel lehet belépni.

NAPRÓL-NAPRA.

A független erkölcs iskolája.

— Levél Bögötéről. —

Az Isten és haza nélkül való oktatás első fecskéje tehát tészket rakott Bögötén. A magát *házaafiasnak* nevező vallás-ellenes sajtó, mely oly sokat küzdött ezért az iskoláért, most diadalról zengedez. Ovék a világ! Uj korszak felé törtet az emberi szellem, a modernség varázsa ragadja magával az elméket. Felvirradt

sárnap levén. a borotválkozást feltétlenül szükségesnek találtuk. S nem is volt mindennapi mulatság, mikor éjféli után egy óraker a függönyök mögött nem lámpafény, hanem az éjféli nap tiszteletteljes fénye mellett gyakoroltuk az ábrázatunkon a borbélyművészet minden képzelhető finomságát.

Julius 16-án vasárnap, Karmelhegyi Boldogasszony ünnepén bucsut vettünk Kirunától. Véletlenül emléket is vittem magammal. Nem szunyogcsipést, hanem egy iramszarvas szarvat. Az állomáson egy csenevész lapp árulhatta s nekem roppantul megtetszett a kaczer, tizenegyágú szarvacska, nem lévén magasabb három s szélesebb két arasznál. Ezt czipeltem magammal három héten keresztül, természetesen mindenütt méltó feltűnést keltve vele. Szegény lapp egy potom koronáért vesztegette.

Kirunától északnyugot felé a norvég határ irányába vettük utunkat. A vidék mindinkább zordonabb lett. A fák jóformán teljesen elmaradtak s csenevész bokrok, meg a védettebb helyeken gyökeret vert virágok mutatták, hogy a természet nem szánta teljesen pihenésre magát. A kopár sziklák fehérsége szinte égette a szemünket.

Itt ott a hegyszakadékokból elővillogott a vakító fehér hó, hirdette a tél hatalmát, a melyet a napsugár alig képes valaha legyőzni.

Délelőtt 10 óra 55 perczkor elértük a Riksgränsent a óvát határt, hogy onnan már norvég földön folytassuk utunkat tovább.

a széles látóhatáru, *emberies* nevelés hajnala. Így a szükséges. Tiszta, az anyagi természet szül igazságain nyugvó műveltséget nyújtani. Ervin gróf iskolája ezzel akar szolgálni az emberiségnek. Mostantól fogva szabad és független a gondolat; vége a vallási rendszerekre fektetett kedélyes állapotoknak. Küzdőtér lett az »erkölcsi« nevelés és »nevelői« jog területe. Így szól a hadüzenet.

És a Rousseau és Combes szelleméből élőködő pedagógiai szédelgők megkezdik működésüket. A vallási és erkölcsi képző elemeket filantróp, naturalisztikus agyrémmel, véleményhalmazzal cserélik ki az Isten fogalmától független erkölcs apostolai. Se az Isten, se a haza, se a család, se a magántulajdon, se a törvény fogalma és keretei ne korlátozzák gondolatában és cselekvésében az anyagi természet szabad emberét.

A böggötei anarchista klikk modernsége tekintetben versenyen kívül áll. *Iskolájukat engedély nélkül nyitották meg. Tarczaiék* nem tartották szükségesnek, hogy a tanfelügyelőnél hivatalos bejelentést tegyenek az iskolaalapításról. Tultették magukat a törvény világos rendelkezésén, mely a magánjellegű iskolák megnyithatásához harmincz napi bejelentési időt ír elő. Szóval minden arra mutat, hogy ők *szándékosan* provokálták a hatóság beavatkozását, hogy aztán féktelen szilajszággal essenek neki a sötétség alakjainak és elbizakodottan, a *sértett* fél jogával gázoljanak sárba tiport hagyományokon. Az anarchia mindig romok fölé épít. A klerikálisok a szabadság és a kultura ellenlábasa! Basáskodásukkal létök alapját, hatalmukat: tekintélyüket játszották el. Teli tüdővel ezt a nótát fujja a jerikói hirharsonak kara.

Elérték azt, amire törekedtek. A felekezetenélküli oktatás eszméjét pengető sajtóorgánomok, a hazai és külföldi szabadkőműves hírlapi tábor a *Dreyfus-pör* óta nem tapasztalt összetartással szállt sorompóba. Korszakot alkotó intézmény a böggötei iskola; megérdemel mindennemű dodelgetést. A szocializdemokrácia első, hivatalos szeminárium, palántás kertje. Talaját már martirvív is öntözte. Tarczai elvtárs kollegáját, *Csizmadia* poétát sebezte meg egy, az ablakon keresztül neki adresszált kődobás. Hja, a tiszta tudomány, az új sineken mozgó haladás uttoróinek sorsa az üldöztetés! Rajta! A törvény szándékos meg nem tartásából, a hatóság beavatkozásából mégis csak ők huznak haszont: szereznek maguknak néhány elvtársat. Papi befolyás alatt álló nép között ez már nagy nyereség. Ha csendben, a törvényes formák megtartása mellett nyitják meg iskolájukat, az csak iskolamegnyitási aktus leend: legfeljebb néhány szülő jelenik meg azon és ők egy kitűnő agitacionális eszközt ejtenek ki kezükből. Ezért kellett hát dobra ütni, hogy Bögötén nagy szónoklat, »predikáció« lésson; ezért kellett agent provocateurnek Csizmadia elvtárs, hogy erre a kihívásra következze a gyülekezet feloszlata, amiből aztán alkalmat nyerjenek a nép »fölvilágosítására.« A papi hatalomnak kell az, hogy a nép buta legyen és korlátozt.

A klerikálizmus kövezteti meg a nép igazi nevelőit, mert az új iskola megtanítja a tudatlanokat, hogy kívül a világban, ahol világosság fényeskedik, más rend, más igazság ragyog, mint amit a papok osztogatnak. Mire valók volnának az esti tanítások? Mire valók volnának a gyakori érintkezések a Peresztegre hazakeresztett elvtárral, Nagy Gyula, czipészlegény-nyel, aki Szombathelyen már szocializdemokrata népgyűlési elnök minőségében is szerepelt — mint az október 22-iki fölvilágosítás gyümölcsöztesére?

A nyilvánosság előtt persze hogy *másként beszélnek*. Itt ők a legtörvényesebbek. *Kameleon-szerepüket* legkitűnőbb alakításban a második megnyitáskor, október 29-én mutatták be. Közhírrel tették, hogy az iskolát a tanfelügyelő engedélyével (!) nyitják meg. (A tanfelügyelő

pedig csak nem rég nyilatkozott, hogy az iskola még mindig csak *zugiskola*.) Ékes dicsziók voltak arról, hogy ők iskolájukkal semmi mást nem akarnak, mint nevelni, tanítani, világítani. A vallás magánügy, hihet mindenki, amit akar, senkit nem fognak miatta háborgatni. Megnyugtatóul idézték még »szent János« szavait a szeretetről. A hazáról, a nemzeti ügy szolgálatáról mindazonáltal elteledekeztek megemlékezni; Tarczai pedig alaposan elszólta magát, azt állítván, hogy az ő tanítói működése és szocializdemokrata agitációja között *nincs* semmi összefüggés.

A törvény, vagyis inkább a törvényesség formája *csak takarónak* jó nekik. A múlt héten egy *kiáltványt* osztottak szét a nép között. *Náddler* Herbert név rajta az aláírás, de a főrmédvény Tarczai munkája. Nyomdájára a Világosság. Ilyen kitételek vannak benne: »Nem akarunk mi sem államellenes, sem vallásellenes dolgokat tanítani, hiszen az nem is lehetséges. Törvény írja elő, mit szabad tanítani, s a szombathelyi tanfelügyelő ur is azért van s nem is fogja elmulasztani, hogy meggyőződjön arról, hogy törvényesen és jól tanítunk-e? Annyira tiszteljük a törvényt, hogy mi magunk már egy néhány hét előtt felkértük a peresztegi plébános urat, hogy legyen szives iskolánkban a hititanítást elvállalni, de ő azt írta vissza, hogy nem ér rá.« És miért kiabál a peresztegi káplán? Talán nagy buzgóságában attól fél, hogy majd egy kis köteleesség is háramlik rá? »Nem mi rajtunk mulik tehát, ha az iskolában még nincsen hitoktatás.« Arról persze mélyen hallgatnak, hogy már magának az iskolának megnyitása törvényellenes, mert semmiféle miniszteri engedélyt felmutatni nem tudnak és hogy a sebtiben-loptában benyújtott tanítási tervet a tanfelügyelőség nem hagyta jóvá, mivel nem felel meg a törvényes kellékeknek. Az iskola, mint ilyen non sens, a megnyitásával kapcsolatosan megindított szocialista üzemek következtében tovább *aligha fog működni!*

Tarczai, ez a magáról oly sokat képzelő, tudós hírebe hozott *pedagógus*, iskolájával *nem fog brillirozni*. Még akkor sem, ha megkegyelmeznének neki. Látszik rajta, hogy a kis nebulóknak is ábcézé helyett szivesebben magyarul a vagyombeli egyenlőség szükségességét. Ahelyett, hogy számológép elé állítaná növendékeit, *mérőláncot* ad kezükbe s az iskolakert pázsitján *osztani* — pardon! — mérni tanítja őket. Nagyon kedveli ezeket a méréstani leczkéket. Finom pedagógiai tapintattal *protestáns* tankönyveket rendelt *katholikus* növendékei számára. Iskolájában elnémult a Jézus dicsérete, sőt elhalt minden néven nevezendő imádság is a gyermekajkakon. »Elkésztetek ti már arról, hogy imádkozzatok!« Az új iskolában ez a felvilágosító beszéd járja. A »Jó napot!« után meg nem türi az »Adjon Isten!«

E kis dolgok teszik kirivóvá az ő nagy horrorját a vallás-erkölcsi elem iránt. »Az igazi nevelés a vallást önmagától is kiküszöböli.« Ez az ő elve: az iskola mozgósítja a *templom ellen*. Tarczai szerint bálvány minden, ami nem kenyér; s az »igéből« nem lehet megélni. Behozta tehát nevelő intézetébe az ingyen-tej intézményét.

Mindezen intézkedéseivel a grótot valóssággal elragadta. Ervin gróf újból megérett a gondnokság alá helyezésre. Már úgy szólván az anyatejjel szivta magába a különczködő szabad szellemet. Édesanyjától örökölte, akinek furcsa intézkedése folytán Ervin grófnak már tizenégy éves korában szocializdemokrata instruktora volt. Most éli második gyermekkorát Náddler és Tarczai elvtársak instruktorsága alatt. Nem régiben a lapokban megjelent nyilatkozata is Tarczaiék tollából került ki. A minap meglátogatta iskoláját s ezen alkalommal tanítóit a fegyelmezésről leintette. Az ember hadd legyen szabad s a gyermek keblében hadd gyökerezék meg a szabadság büszke cédrusának fája. S révedező szemeivel mintha máris látná, mint fogják növendékei megvalósítani álmait.

Néhány évvel ezelőtt zalamegyei birtokán, a nem messze fekvő Dergacsan meglátogatta bérlijét. Rekkendő meleg volt odakünn. A hűvös ebédő ablakából látni lehetett az aratók

naptól égetett, verejtékes munkát végező csoportját. A gróf rájuk bámul; beteg fantáziája a magyar paraszt természetes napfény-kurájából csakis a gyötrelmeket, a hőség okozta kinokat rögzíti meg s felkiált:

— Ez nem emberies munka! Bérlő ur intézkedjék, hogy aratói naponként hat óránál többet ne dolgozzanak!

Ez a gróf. Iskolájának, a korhoz illő, modern nevelésnek nem szabad ismernie a megszorító eszközöket; ki kell onnét küszöbölni mindent, amivel a gyermek pajkosságának útját lehet állni.

És Tarczai uram kapva-kap az ilyen rendelkezéseken. Hisz nem az abéczé, nem az iskolai ekzámén nála a fő. Ő ezért csak fizetést huz, de fenni-fáradni, másért fárad.

Nagyobbra születtem! mondja ő. Hivatásom magasabb munkakörbe helyez.

A könyvtárba zárkózva, szorgalmasan készül szombathelyi vendégszereplésére, társadalomtudományi előadására és fáradhatatlanul tartja esti tanítását a felnőtteknek.

Beszélik, hogy Tarczai vegetáriánus. És ez el is hihető, hisz a jeles tantestület minden tagjának megvan a maga vesszőparipája. Az iskolaorvos a szociál-filozófiából egyetlenségét ismer, mert unos-untalan azt hangoztatja:

»A műveltség, a haladás alapelve a szappanfogyasztás. Ezzel a borbélyüzü nyilatkozattal homlokegyenest ellenkezve, Tarczai Bögötén — torzonborsz szakkáll eszített s gróljához hasonlóan úgy öltözködik, hogy egy munkásember benyomását keltse. Az esti tanítások legénysége csak úgy titulálja: »májszter ur«. Ezek az esti tanítások a pazar fényvel kivilágított munkateremben folynak. Mert Tarczai különös nyomatékkal hangsúlyozza: »Igazságtalanság, hogy a parasztember kevesebbet tanuljon és kevesebbet tudjon, mint a pantalonos. Aki az új iskolába jár és sokat tanul, bizony okosabb lesz, mint maguk a papok. Ez az, amitől félnek s ezt szeretnék megakadályozni.« (A kiáltvány szavai.) A parasztleányeket laterna magikával, fonográfival, meg csizmák ajándékozásával gyűjtik össze s a megjelenőknek angol bibliákat adnak. Állítólag már a szomszédos Zalából is szállingóznak az érdeklődők s Tarczai dicsekedve mondotta: »Ha mennem is kell, nyugodtan megyek. A magot elhintettem: ki fog az kelni.«

A nagyközönség talán a védekezés munkájára is kíváncsi ezek után. Ez a munka egyidős az iskola eszméjének nyilvánosságra hozatalával.

Az Alkotmány már a múlt év szeptember 17-án óvást emelt az új iskola ellen. Azóta nem hangzott el Bögötén predikáció, amelyben ne foglalkoztam volna az új iskolával. A Szent István-Társulat jóvoltából kétszáz szociális tárgyú népiratkát osztottam ki a nép között. November 5-re keresztény-szociális népgyűlést terveztünk Bögötére. A főbírótól nem kaptunk engedélyt. November 13-án személyesen voltam a főbíró előtt, de engedélyt megint csak nem nyerhettünk. Ugy látszik a kegyelmes elvtársak sakkban tartják a főbíró urat. Horváth Miklós bögötei földbirtokos józan, keresztény fölfogásból kiindulva uradalmi cselédségének összes gyermekeit, szám szerint 45-öt, a katolikus iskolában saját költségén taníttatja. E nemes cselekedete által ugyanannyi gyermeket részesít ingyenes oktatásban, mint amennyit az égisz magasztalt gróf a maga intézetében. A grófi iskola növendékeinek száma ugyanis nem több 46-nál. A gazdák közül csak 6 család adott növendéket a grófnak, a többi szegény cselédgyerek. De mindegyre hangosabb lesz a szó, hogy ők is bucsut vesznek a szociális iskola kapufélfájától. Régi iskolánk éppen nem düledező, miként az újságok irták. Két baja van. Még egy terem kell melléje; tanítója pedig nyugdíjba való. Fővőre meg lesz mind a kettő.

A két iskola megosztotta a községet. A kis szociálista növendékek — mintha bizony szülőik szágyene az övék volna — nagy féltéken, a kertek fölött, a temetőn keresztül járnak iskolájukba. Bögötei ember pedig, ne adj Isten, hogy betérjen a szomszédos János-házára! Mindjárt azzal fogadják: Maga is szociálista? Nem is a rossz nyelvek beszélnek, — megesett valakivel, hogy mikor nem éppen édes hangon a főnnebbi kérdést vagdoszták a fejéhez, elkeseredésében — megtagadta hazáját! . . . Ime, a hazátlan bitangsnak pusztavádjá saját otthonában idegenné teszi a magyart.

Gyuk Pál.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

November 19., 21., 26., 28. Előadás a Katolikus Legényegyletben.

* **A polgármester otthon.** Rimler Károly polgármester betegségéből már annyira felépült hogy ma reggel elhagyja a kórházat s hazaköltözik kert-utcai lakásába. Orvosai tanácsára azonban még néhány napig otthonában marad s csak november végéig veszi át a város ügyeinek vezetését.

* **A miniszter magyaráz.** Az új miniszterek nyakra-főre igyekeznek baklövéseiket helyrehozni és magyarázni. Legújabbán a honvédelmi miniszter kiadta rendeletben, hogy a csendőröket a főispánok is igénybe vehetik. Mivel a csendőrség felett a belügyminiszter rendelkezik ilyen dolgokban, egyes törvényhatóságok kifogásolták, hogy ezen rendeletet nem a belügyminiszter bocsátotta ki. Most a honvédelmi miniszter magyarázó rendeletet küldött szét, amely szerint a csendőrségre vonatkozó rendeletét a belügyminiszterrel egyetértőleg bocsátotta ki.

* **Berettyóújfalú ünnepe.** Dr. Tóth Lajos, a berettyóújfalusi hívek szeretettel fogadott új és első plebánosa az új templom megáldása és az ő beiktatására Berettyóújfaluban már megtette a szükséges intézkedéseket és előkészületeket. A parochia már be is van burtozva, az új templom pedig a hívek által nagy számban készített drága és művészi munkából álló oltár, szószék takarókkal ellátva várja a megnyitást, mely most vasárnap megy végbe. Az új hitközség a templommegáldás és az új plebános beiktatása fölött érzett igaz örömeiben az iskola tágas termében este száz terítékű közvacsorát tart.

* **A költségvetés közszemlén.** Nagyvárad város házi pénztára a házi pénztárban kezelt alapok és alapítványok 1906 évi költségelőirányzata a tanács és pénzügyi szakbizottság együttes ülésében megállapítottván, a költségelőirányzat az 1886 évi XXI. t. cz. 17 §-a rendelkezéséhez képest a városi számvevői hivatal helyiségében 1905 évi november hó 18-tól 1905 december 2-ik napjáig 15 napi közszemlélre kitétetnek. Erről a város közönségét azon felhívás mellett értesitem, hogy a költségelőirányzatot s arra vonatkozó iratokat a közszemlélre kitétt időben a hivatalos órák alatt bármely adófizető polgárnak megtekinteni joga van, s az ellen netaláni észrevételét a f. évi december havi közgyűlés határidejét megelőzőleg 5 nappal írásban a tanács, mint állandó választmányhoz beadni jogosított. Nagyvárad, 1905. november hó 17-én. Bordé Ferenc polgármester helyettes.

* **Váltakozó módszer a tanításban.** Berettyóújfaluban a reformátusok leányiskolájának III—IV. osztálya eddig egy teremben volt,

átlag 120—130 növendékkel egy tanítónő vezetése alatt. A folyó tanévben e szám 147-re emelkedett. Hogy ennyi növendéket bármily kiváló tanerő sem tudhat teljes eredménnyel tanítani, az még nem okozott fejfájást az iskolaszéknek, de mivel ennyi már a tanteremben el sem helyezhető, úgy oldották meg a kérdést, hogy délelőttönként csak a III., délután pedig csak a IV. osztály növendékei járnak fel az iskolába, a tanügy előhaladásának biztosítása okából.

* **Uj báró.** Zagorjei és Zichi Rubodí-Zichy Radoslav Varasdvarmegye és Varasd város főispánjának, valamint törvényes utódainak a király a magyar bárói méltóságot adományozta.

* **A vágóhid átalakítása.** Régóta huzódik már a nagyvárad vágóhid átalakításának a kérdése. A főmérnök már el is készítette a terveket, de alighanem halasztást szenved a fontos kérdés most is a költségek miatt. Ragány János főszámvevő tegnap terjesztette elő véleményét a költségek tekintetében. A főmérnök szerint a vágóhid kibővítése, a hűtőkamra átalakítása és a jéggyár berendezése 500,127 koronát igényel. A főszámvevő, mivel erre más pénzforrás nincs, megfelelő törlesztés kölcsönből látja egyedül fedezhető a költséget. Hogy az évi törlesztés miként illeszhető be és miből, ma adatok hiányában nem igen nyilatkozhat, mert igaz, hogy az új építkezések folytán a jövedelmek emelkednek, de tekintve, hogy a vágatási díjakat 100 százalékkal óhajtaná emelni a főmérnök, ami a mai amugy is magas illetéket annyira fokozná, hogy a drágasági viszonyokat még elviselhetlenebbé tenné. Ehhez jön, hogy a főmérnök a sertések után is vágatási díjakat számít, évi 20,000 korona összegben; ez az utolsó 3 évi átlagnak megfelelő 9300 drb. levágás után, darabonként 2 kor. 15 fillér új terhet róna az iparosra, illetve a közönségre, holott már ma is 60 fillér szemle díjat kell fizetni. A hűtő díjaknál újabb 5000 korona terhet akar a főmérnök, ami a legfőbb élelmi cikkeknek sujaná. A jég eladásból 11000 korona bevételt számít a főmérnök, ami nem bizonyos, mert egy létező gyár versenyével áll szemben a város. Ezen okokból a tervezett fedezeti részét, ma még tárgyilagosan sem lehetné bírálni. Ezért a terhek honnan fedezésére csakis a szakiparosok bevonásával tartandó tanácskozmány után lehet a szabályrendeletet elkészíteni. Másutt kézzel-lábbal dolgoznak a hus drágaság ellen, mi meg megakarjuk drágítani ezt a legfőbb élelmicikket.

* **A Szt. László hid renoválása.** A Szent László hid gyalogjárója nagyon rozoga állapotban van, a deszkák egyik másika már nagyon kopott, vékony. A város tanácsa elhatározta, hogy új paplókkel fedeti be a hid gyalogjáróját; a tölgyfa pallók 1200 koronába kerülnek.

* **A villamos vasut lokomotívja.** A nagyvárad villamos vasut társaság betérjesztette Nagy-Várad városához a villamos vasut részére megrendelt elektromos lokomotívok villamos felszereléséhez tartozó részletek rajzait és a villamos berendezés leírását. A város jóváhagyás céljából felterjeszti a kereskedelmi miniszterhez.

* **Vörösmarty emlékünnepe.** A kereskedelmi iskola Széchényi önképzőkörre Vörösmarty ünnepélyt rendez ma délután 5 órakor, az iskola dísztermében. Az ünnepély műsora a következő: 1. Emlébeszéd tartja Fleischacker Zoltán. 2. Vörösmarty lyrája — írta Molnár Károly, lapunk ismert tárczairója, felolvassa Mayr Kálmán. 3. Vörösmarty epikája — írta és felolvassa Zinger Lajos, 4. A vén cigány,

szavalja Reményi Andor, 5. Szép Ilonka, szavalja Váczy István, 6. Élő szobor, szavalja Barna Béla. Az ünnepélyt a szózat fogja berekeszteni, melyet az ifjúsági énekhar ad elő.

* **Örley Kálmán betegsége.** Már régebben említettük, hogy Örley Kálmán volt országgyűlési képviselő súlyos beteg, régi baja most oly veszélyessé vált, hogy családjá, dr. Purjesz Zsigmond egyetemi tanárt hívta betegágyához Kolozsvárról. Mint értesülünk, a beteg állapota nagyon válságos.

* **A gyermekkórház ügyei.** Dr. Schiff Ernő, a Sztaroveszky-alapítványi gyermekkórház igazgatója kétféle beadványt intézett tegnap a városi tanácshoz. A miniszter megengedte, hogy a nagyváradai gyermekkórház is vegyen fel egy évi kórházi gyakorlatra orvosgyakornokokat. Erre szüksége is volna a kórháznak a folyton szaporodó orvosi teendőik miatt. A kórház épületében azonban nincsen alkalmas lakás az orvosgyakornok részére, miért is az igazgató-főorvos javasolja, hogy a kórház épületben bérben levő 2 szobás lakást a jövő év májusra mondják fel, addig pedig béreljék ki az egyik szobát. A második szoba május 1-től től irodául fog szolgálni. Ez költséget nem okoz a kórháznak, mert az orvosgyakornok lakbérért és ellátásáért megteríti az országos betegápolási alap. A második előterjesztés szerint az igazgató főorvosnak szüksége van tudományos vizsgálatok céljából Bunsen-féle lángra s ez csak gázzal állítható elő. Kéri, hogy e célból vezesse be a város a gázt. A költség költség 110 korona lesz, de az irodában világításra is használják, mert csak évi 120 korona értékű fogyasztás mellett hajlandó a gázgyár a vezetékét fentartani.

* **Uj szabadságszobor.** Berettyóújfalunak szép ünnepe lesz vasárnap, e hó 19-én. Délután 3 órakor lepezik le a Népkert közepén felállított emléket, a szabadságszobrot. Az emlék egy kőlépcsőzeten álló karsu oszlop, tetején aranyozott gömbön álló, kiterjesztett szárnyu turulmadárral. Az oszlop hét méter magas, az emlék művészi kivitelű. Az ünnepély a Hymnusz éneklésével veszi kezdetét, megnyitót az emlékbizottság elnöke Nyíri István, ünnepi beszédet Zih Sándor ref. lelkes mond, melyet Fernbach Dezső ügyvédjelölt szavalata és záradékul a Szózat éneklése követ. A szép ünnepélyre a környékről is sokan készülődnek.

* **Tea-estély.** Tisztelettel tudatom, hogy a 19-én rendezendő teaestélyt nem a Pannónia étteremben, hanem a Fekete Sas nagytermében tartjuk meg, melyet Hillinger Lipót ur, tekintettel a jótékony célra, díjtalanul átengedett. Kérjük a hölgyeket, akik szíves adományaikkal hozzájárulnak, a Fekete Sasba délután 2 óráig elküldeni, a rendező bizottság nevében özv. Des Escherolles Kruspér Sándorné.

* **Bucsuzó albiró.** Váry Albert dr aradi járásbíró albiró, a nagyváradai királyi ügyészség volt jegyzőjét kedélyes vacsorán bucsuztatták a Pannónia téli kertjében kartársai és barátai. A bírói, ügyészi, ügyvédi és jegyzői kar kebeléből szép számmal vettek részt a vacsorán, vidám hangulatban, cigánymuzsika mellett, derűs pohárköszöntők között.

* **A paptamási-i savanyuvíz.** A bihari vasut Paptamási állomásán kitűnő savanyuvízű ártézi kut van, amelynek vizét a környék lakossága nagyon kedveli. A vasut igazgatósága lépéseket tett, hogy a kitűnő vizet mint ásványvizet értékesítsék, azonban úgy a kut, mint az egész környéke rendezetlen volt. Most értesítik az alispánt, hogy a kut fölé pavillont emeltek, a kut környékét rendezték és a fe-

lesleges víznek levezető csatornát létesítettek. Mivel így az akadályok el vannak háritva, kéri az alispánt, hogy adjon ki bizonylatot, amelynek alapján a paptamási-i ártézi víznek ásvány- és gyógyvízzé nyilvánítását kieszközölhetik.

* **Halálozás.** Özv. Jeney Ferenczné szül. Tóth Juliánna, élete 76-ik évében tegnap reggel elhunyt. Temetése holnap délután 2 órakor lesz a Pál-utcai gyászháztól.

* **Biróválasztás Mezőtelegden.** Tegnap ejtették meg a közeli Mezőtelegden a községi bíró választását. Két párt küzdött jelöltje mellett, de a többség Roxin Józsefet választotta meg, míg ellenfele: Horvát József csak 28 szavazatot kapott.

* **Agyonverve találták az uton.** Berettyóújfaluból kapjuk az értesítést, hogy Szent Péterszeg község határában agyonverve találtak Haraszi Lajos ottani lakost. A holttest az ut közepén feküdt. Ugy látszik, baltával verték agyon a szegény embert. A csendőrség megindította a nyomozást a gyilkos kiderítése iránt.

* **Vesztett ebek a megyében.** A hideg idő dacára igen gyakori Biharmegyében az ebek között a veszettség. Bihardioszegen egy kóbor veszett eb megmarta Margittai Jabab 45 éves embert. — Venter községben pedig Anton Tódor 12 éves gyermeket mart össze az arcán a veszett kutya. Mindkét községben az ebekre 40 napi zárlatot rendeltek el, a sérülteket pedig felszállították a budapesti Hőgyes-intézetbe.

* **Rendőri hírek.** Karlovics Mihály kérés az Aradi ut végén levő lakásán tegnap éjjeli szállást adott Veszi Mihály bolgár kérésnek, pont reggelre természetesen bucsu nélkül távozott a vendég, ellenben Karlovicsék 40 korona pénzét, egy pár csizmájukat és egy pár cipőjüket magával vitte. — Müller Salamon színházi czukros boltjából édeségeket lopott eddig ismeretlen tettes. Az édes száju tolvaj kézrekerítése iránt a rendőrség intézkedett. — Brúder Ezekhiel tegnapi viradó éjszaka az egyik szobáját nyitva felejtette. Reggelre azután el is tűnt a szobából, egy nadrág, egy bársony bluz egy asztal és egy ágyterítő és egy vizes üveg. — A múlt alkalommal említett Hulbán István féle lopás bűnjelölő jelentkezett már a káros Déry Endre üveg- és porcellán kereskedő személyében: a ki e hónap első négy napján költözött és napszámosul alkalmazta Hulbánt.

* **Időjelzés.** A magy. kir. központi meteorológiai intézet időjelzése november 18-ára: fagypony körüli hőmérséklet, elvéve csapadék.

x a Lloyd kávéházban ma este Dula Miklós elsőrendűzenekara hangversenyez. Kiváló tisztelettel Kurtág Dezső kávé

SZÍNHÁZ.

Heti műsor.

Szombat: Pesti nők, C.
Vasárnap d. u. Michu leányok, este A Szobaleány.

Pesti nők — harmadszor. Előreláthatólag telt ház előtt folyik le ma este a »Pesti nők« harmadik előadása. Az újdonság általános sikert ért el a közönség minden rétegében, a gyönyörű muzsika hamar népszerűvé lesz Nagyváradon s az operett a szezon egyik kedvelt műsordarabjának ígérkezik.

Vasárnapi előadások. A szezon eddigi estéin alig fogadott a publikum nagyobb tetszéssel más bemutatókat, mint a melyeket holnapra tűzött ki az igazgatóság. Délután fél helyárrakkal a »Michu leányok«, este pedig bérletiszűnetben »A szobaleány« vigjáték kerül előadásra.

Vendégszereplés. A Szigligeti színházban egy fiatal nagyváradai színész mutatkozik be hétfőn este. Léránd Ernő fiatal jellemszínész lép fel mint vendég a »Monna Vanna« Prinzivalle szerepében. A kik ismerik a fiatal ember tehetségét, érdeklődéssel néznek a szárnybontogatás elé.

TÁVIRATOK.

A válság.

Budapest, nov. 17. (Saját tud. táv.) A hivatalos lap holnapi száma közli a királynak, mint legfőbb hadurnak azt a rendelkezését, amelylyel a közös hadsereg magyarországi póttartalékosait tényleges szolgálattételre behívja. A kiszolgált katonák is tényleges szolgálatban maradnak olyan számban, aminőben a rendes bérelétszám keretei kívánják. A kormány félhivatalosa, hogy a riasztó intézkedést valami módon kedvező színben sikerüljön föltüntetnie, hozzáteszi, hogy a kiszolgált katonák csak az okkupált tartományok területén maradnak szolgálatban, de ott is csak addig, amíg a póttartalékosokat oda szállítják. A póttartalékosokhoz nyilvános hirdelmény alakjában fölhívást intéz a hadvezetőség falragaszok útján. A behívók kézbesítése postai uton történik. A póttartalékosoknak december 27-én kell jelentkezniük.

A két disszidens csoport holnap ratifikálja a közös megállapodásokat. Az új disszidensek délelőtt tartanak konferenciát a Pannoniában, a régi disszidensek este fél 6-kor kerepesi-uti klubjukban. Este 6 órakor a régi disszidensek párt-helyiségében megtörténik a fúzió. Vagy, amint egyik vezéremkerünk mondotta, nem is fúzió lesz ez, hanem formális pártalakulás. Holnap hivatalos deklarációt fognak nyilvánosságra hozni.

Hir szerint az új — alkotmánypárt-hoz az összes pártönkivüli 67-esek csatlakozni fognak.

Abauj-Torna vármegye tisztviselői ma délelőtt, az installáció kudarcza után tanácskozásra gyűltek össze a megyei főjegyző hivatalos helyiségében, hol bírálat alá vették Schmiedt Dezső szolgabíró magatartását s határozatilag kimondták bojkottálását, miután dacolt a vármegye határozatával s a törvényellenes installáció kísérleténél segédkezett nyujtott. A tisztikar ezért őt kebeléből kiveszi s vele minden társadalmi érintkezést megszakít.

Fazekas Ágoston pestmegyei főjegyzőt az ország minden részéből tömegesen üdvözlük. Legutóbb Rakovszky Endre abauj-tornamegyei alispán, valamint Soroksár és Ráczeke polgársága üdvözölték. Mindkét helyen díszpolgárrá választották Fazekast.

Egy függetlenségi estilap értesülése szerint a kormány az ellenálló törvényhatóságoktól december 1-én megvonja az állami dotációt.

Kossuth ugyane lap vezető cikkében megtámadja a kormányt, amely tévesen informálta az uralkodót a helyzetről. A pécsi szocialista gazságokat úgy tüntetik föl, mintha a hazátlan bitangoknak ez az

undok csürhéje a magyar nép akaratát fejezte volna ki. Ugyisint az óbudai választást is ugyintették föl, mint a nemzeti közvélemény megnyilatkozását. Pedig Óbuda sohasem volt ellenzéki érzelmi terület. A király tanácsadói hüllenséget követnek el, amikor a való tényeket elferdítik s a koronás királyt félrevezetik.

A *zágrábi tartománygyűlést* december 19-én elnapolják februárig, amikor föloszlatják. Hogy az új választások mikor lesznek, ma még nem tudják. Valószínű, hogy össze fognak esni a magyar választásokkal.

A fővárosi szabadelpártnak a városházán a legutóbbi közgyűlés alatt tartott magatartása országos megbotránkozást keltett. Maga Tisza István gróf is megütközött rajta.

A flandriai gróf halála.

Budapest, nov. 17. (Saját tud. táv.) Fülöp belga herceg, mint Brüsszelből jelentik, meghalt.

Fülöp herceg, I. Lipót néhai belga király másodszüllött fia s mint ilyen Flandria grófia, II. Lipót belgakirály öcsöje és Mária-Sarolta a szerencsétlen mexikói császárné bátyja. 1837-ben született. Mária hohenzollerni hercegnőt vette nőül. Ha bátyját túléli, övé lett volna a belga trón. Halálával fia Albert herceg a trónörökös. Albert az elhunyt herceg legfiatalabb gyermeke. A legidősebbik Henriette, utána következik Jozeta hercegnő.

Két új választás.

Budapest, nov. 17. (Saját tud. táv.) Ma dőlt el a választási harc *Zentán*, amelyet a boldogult emlékezetű *Bartha Miklós* képviselt, valamint *Titelen*, ahol a szerencsétlen véget ért *Miloszavlyevics Milán* szabadelpárti volt eddig a képviselő. Zenta most is függetlenségi jelöltet küldött, Titelet pedig elhódították a szabadelpárttól a nemzetiségek.

Zentán Lovászy Andor városi ügyész győzött függetlenségi programmal az ugyancsak függetlenségi *Ellingerrel* szemben 230 szavazattöbbséggel.

Titelen Musiczky Döme paricsovai ügyvéd szerb nemzetiségi győzte le 481 szótöbbséggel *Joanovics József dr.* függetlenségi jelöltet.

Busbach Péter meghalt.

Budapest, nov. 17. (Saját tud. távirata.) Busbach Péter a régi szabadelpü gárda ekszponált embere meghalt.

A tolnamegyei Gyöngön született 1827-ben. A szabadságharcban százados volt. Aztán mint ügyvéd Budapesten telepedett meg. Sokáig képviselte Budapest terézvárosi kerületét. Később Kölesd adott neki mandátumot. Itt az elhunyt papverő *Pichler Győző* 1896-ban elbuktatta. Azóta nem is volt képviselő. Hírlapírói s írói működését fejtette ki, ebben mindenkor a szélső liberális irány felé hajlott.

Lapzártakor.

Budapest, okt. 17. (Saját tud. táv.) Pallavicini örgróf zempléni főispán ma délután 1 órakor csukott kocsiban 16 lovasrendőrtől, 50 csendőrtől kísérve, Sátoraljauhelyre érkezett, viharos abcuzogás között. Dókus alispánt magához hívatta, aki azonban nem ment. Délután

csendőr fedezet alatt meglátogatta s felszólította az alispánt, hogy lakásáról s hivataláról a pecsétet távolítsa el s a kulcsokat adja át. Dókus nem tett eleget a felszólításnak.

Erre elővette a főispán a belügyminiszter rendeletét a karhatalomra vonatkozólag. Dókus a karhatalomnak nem állhatott ellent. A 100-as bizottságot holnapra táviratilag összehívták. A városban óriási az izgatottság — Rakovszky alispánt a belügyminiszter főfüggesztette. Nagy óvácziókban részesítik.

NYILTÉR.

Kitünő alkalom!

Kiárusítás!

Kiárusítás!

N é h a i

P a t t a M a n ó

ékszerész-üzletében lévő áruk

f. évi november hó 16-ától kezdve hatósági engedély alapján **kiárusítatnak.**

Mélyen leszállított szabott áron kerülnek eladásra

az összes raktáron levő nagymennyiségű tárgyak, u. m.:

arany és ezüst ékszerek, briliánsok, férfi és női arany és ezüst órák és láncok, nickel tárgyak, evőeszközök, függők, gyűrűk, szemüvegek és látszerek, mindennemű modern és szecessziós dísz tárgyak.

A kiárusítás a fő-utcai Orsolya zárda mellett lévő üzlethelyiségben történik.

Kiárusítás!

Kiárusítás!

Kitünő alkalom!

BUTOR-IPARTELEP

Nagyvárad, Szent László tér
RIMANÓCZY-HÁZ. Holdas templom mellett.
Telefonszám az egész megyére 584.

Tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, hogy

butor

nagyraktáramban

modern szalon-, ebédlő-, háló- és fürdőberendezések, valamint mindennemű tükör, réz- és vasbutorok a lehető legszolidabb árszámítás mellett a **legszébb kivitelben** szerezhetők be.

Saját műhelyemben

személyes felügyelet mellett készülnek minden e szakmába vágó **asztalos, kárpitos és díszítő stb. munkák, javítások** a legjutányosabb árszámítás mellett.

Tisztelettel

Büchler Márton.

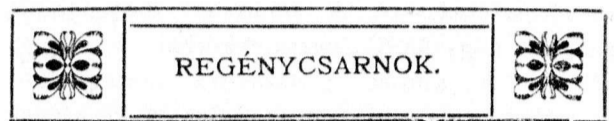
Osztálysorsjegyet

* csakis *

KISS DÁVID és TÁRSA

főelárusító-czégénél

Nagyvárad, Fő-utca 5. szám alatt vásároljunk.
XVII. játék I. osztályának
huzása november 23—24-én.

A sellő.

14.

Írta: Wells H. G. — Angolból fordította — r.

VII. FEJEZET.

A válság.

I.

Körülbelül egy héttel ezután tört ki a válság — azért mondok körülbelül, mert ismerem Melville gondatlanságát az efféle adatok körül. Pedig erősen érdeklődött, megfigyelt mindent s pompás emlékező tehetsége kitünő benyomásokat szerzett.

Melvillet sürgöny hívta Landgatebe, melyet Buntingnéől kapott:

— *Föjjön azonnal. Sürgős.*

Ez volt a Buntingné ellenkezést sem tűrő sürgönye. Unokafivérem a reggeli vonatra ült s délelőtt Landgateben volt.

Buntingné az emeleten volt Glendower kisasszonnyal. Melville a szobaleánnyal találkozott.

— Hol vannak a többiek? kérdezte.

A három fiatalabb hölgy Hytheba ment, mondá a leány, a sellő határozott mellőzésével. Az egész családnak ez a feltűnő távolléte nem egészen vágott egybe a táviratban jelzett, nyugtalanító válsággal. A szobalány várt egy keveset s aztán visszament.

Melville egy darabig ott maradt, aztán kiment a verandára. Itt találkozott Bunting Fredel, a kit rögtön meg is kérdezett:

— Hol van Sellő kisasszony?

— Elment.

— Vissza?

— Ah, dehogyan! Lummidge szállodájába ment, a szolgálójával együtt. Kiséretet vitt magával.

— Mitért?

— Harryval csónakázni mentek.

— S mit szól mindehhez Glendower kisasszony?

— Addy? Oh, ő nem sokat törődik vele. Lejön a lépcsőn s a halvány arcú hősnőt játssza, aztán fölmeleg s következik a megtört szív szerepe. Én tudom.

— És — hol van az a kitünő gentleman? Londonban?

— No, én nem nevezném sem kitünőnek, sem gentlemannak. Itt szállt meg a Metropolitban. Itt maradt.

— A Metropolitban? Maradt?

— Azt mondja, azért jött, hogy Adeline-nek mindent megmagyarázzon.

— Persze, persze. És eddig nem tette?

— Nem.

— Aztán — találkozik azzal a másikkal?

— Nem tudom. Mi nem vigyázhatunk rá. De ha megteszi, akkor ügyes ember.

— ?

— Van körülötte egy egész sereg mérges atyafi. Legnagyobbrészt nagynénikből telnek ki.

— Nagynénikből?

— Azokból. Boszéli, hogy valósággal ostromzár alatt tartják; mint valami keselyűk.

undok csürhéje a magyar nép akaratát fejezte volna ki. Ugy szintén az óbudai választást is ugytűntetik föl, mint a nemzeti közvélemény megnyilatkozását. Pedig Óbuda sohasem volt ellenzéki érzelmi terület. A király tanácsadói hűtlenséget követnek el, amikor a való tényeket elferdítik s a koronás királyt félrevezetik.

A zágrábi tartománygyűlést december 19-én elnapolják februárig, amikor föloszlatják. Hogy az új választások mikor lesznek, ma még nem tudják. Valószínű, hogy össze fognak esni a magyar választásokkal.

A fővárosi szabadelvűpártnak a városházán a legutóbbi közgyűlés alatt tartott magatartása országos megboltránkozást keltett. Maga Tisza István gróf is megütöközt rajta.

A flandriai gróf halála.

Budapest, nov. 17. (Saját tud. táv.) Fülöp belga herceg, mint Brüsszelből jelentik, meghalt.

Fülöp herceg, I. Lipót néhai belga király másodszületett fia s mint ilyen Flandria grófja, II. Lipót belgakirály öccse és Mária-Sarolta a szerencsétlen mexikói császárné bátyja. 1837-ben született. Mária hohenzollerni hercegnőt vette nőül. Ha bátyját túléli, övé lett volna a belga trón. Halálával fia Albert herceg a trónörökös. Albert az elhunyt herceg legfiatalabb gyermeke. A legidősebbik Henriette, utána következik Jozeta hercegnő.

Két új választás.

Budapest, nov. 17. (Saját tud. táv.) Ma dőlt el a választási harc *Zentán*, amelyet a boldogult emlékezetű *Bartha Miklós* képviselt, valamint *Titelen*, ahol a szerencsétlen véget ért *Miloszavlyevics Milán* szabadelvűpárti volt eddig a képviselő. Zenta most is függetlenségi jelöltet küldött, Titelt pedig elhódították a szabadelvűpárttól a nemzetiségek.

Zentán Lovászy Andor városi ügyész győzött függetlenségi programmal az ugyan csak függetlenségi *Ellingerrel* szemben 230 szavazattöbbséggel.

Titelen Musiczky Döme panosovai ügyvéd szerb nemzetiségi győzte le 481 szótöbbséggel *Joanovics József dr.* függetlenségi jelöltet.

Busbach Péter meghalt.

Budapest, nov. 17. (Saját tud. távirata.) Bushbach Péter a régi szabadelvű gárda ekszponált embere meghalt.

A tolnamegyei Gyöngön született 1827-ben. A szabadságharcban százados volt. Aztán mint ügyvéd Budapesten telepedett meg. Sokáig képviselte Budapest terézvárosi kerületét. Később Kölesd adott neki mandátumot. Itt az elhunyt papverő *Pichler Győző* 1896-ban elbuktatta. Azóta nem is volt képviselő. Hírlapírói s írói működését fejtette ki, ebben mindenkor a szélső liberális irány felé hajlott.

Lapzártakor.

Budapest, okt. 17. (Saját tud. táv.) Pallavicini őrgróf zempléni főispán ma délután 1 órakor csukott kocsiban 16 lovasrendőrtől, 50 csendőrtől kísérve, Sátoraljaujhelyre érkezett, viharos abcugolás között. Dókus alispánt magához hívatta, aki azonban nem ment. Délután

csendőr fedezet alatt meglátogatta s felszólította az alispánt, hogy lakásáról s hivataláról a pecséteket távolítsa el s a kulcsokat adja át. Dókus nem tett eleget a felszólításnak.

Erre elővette a főispán a belügyminiszter rendeletét a karhatalomra vonatkozólag. Dókus a karhatalomnak nem állhatott ellent. A 100-as bizottságot holnapra táviratilag összehívták. A városban óriási az izgatottság. — Rakovszky alispánt a belügyminiszter fölfüggesztette. Nagy óvácziókban részesítik.

NYILTTÉR.

Kitünő alkalom!

Kiárusítás!

Kiárusítás!

N é h a i

P a t t a M a n ó

ékszerész-üzletében lévő áruk

f. évi november hó 16-ától kezdve hatósági engedély alapján **kiárusítatnak.**

Mélyen leszállított szabott áron kerülnek eladásra az összes raktáron levő nagymennyiségű tárgyak, u. m.:

arany és ezüst ékszerek, brilliánsok, férfi és női arany és ezüst órák és lánczok, nickel tárgyak, evőeszközök, függők, gyűrők, szemüvegek és látszerek, mindennemű modern és szecessziós dísz tárgyak.

A kiárusítás a fő-utcai Orsolya zárda mellett lévő üzlethelyiségben történik.

Kiárusítás!

Kiárusítás!

Kitünő alkalom!

BUTOR-IPARTELEP

Nagyvárad, Szent László tér
RIMANÓCZY-HÁZ. Holdas templom mellett.
Telefonszám az egész megyére 584.

Tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, hogy

butor

nagyraktáramban

modern szalon-, ebédtő-, háló- és fürdőberendezések, valamint mindennemű tükör, réz- és vasbutorok a lehető legszolidabb árszámítás mellett a leg szebb kivitelben szerezhetők be.

Saját műhelyemben

személyes felügyelettel mellett készülnek minden e szakmába vágó **asztalos, kárpitos és díszítő stb. munkák, javítások** a legjutányosabb árszámítás mellett.

Tisztelettel

Büchler Márton.

Osztálysorsjegyet

* csakis *

KISS DÁVID és TÁRSA

főelárusító-czégnél

Nagyvárad, Fő-utca 5. szám alatt vásároljunk.
XVII. játék I. osztályának
huzása november 23—24-én.

REGÉNYCSARNOK.

A sellő.

14.

Irta: Wells H. G. — Angolból fordította — r.

VII. FEJEZET.

A válság.

I.

Körülbelül egy héttel ezután tört ki a válság — azért mondok körülbelül, mert ismerem Melville gondatlanságát az efféle adatok körül. Pedig erősen érdeklődött, megfigyelt mindent s pompás emlékező tehetsége kitünő benyomásokat szerzett.

Melville sürgöny hívta Landgatebe, melyet Buntingnéől kapott:

— *Jöjjön azonnal. Sürgős.*

Ez volt a Buntingné ellenkezést sem tűrő sürgönye. Unokafivérem a reggeli vonatra ült s délelőtt Landgateben volt.

Buntingné az emeleten volt Glendower kisasszonnyal. Melville a szobaleánnyal találkozott.

— Hol vannak a többiek? kérdezte.

A három fiatalabb hölgy Hytheba ment, mondá a leány, a sellő határozott mellőzésével. Az egész családnak ez a feltűnő távolléte nem egészen vágott egybe a táviratban jelzett, nyugtalanító válsággal. A szobalány várt egy keveset s aztán visszament.

Melville egy darabig ott maradt, aztán kiment a verandára. Itt találkozott Bunting Fredel, akit rögtön meg is kérdezett:

— Hol van Sellő kisasszony?

— Elment.

— Vissza?

— Ah, dehogyan! Lummidge szállodájába ment, a szolgálójával együtt. Kiséretet vitt magával.

— Mirt?

— Harryval csónakázni mentek.

— S mit szól mindehhez Glendower kisasszony?

— Addy? Oh, ő nem sokat törődik vele. Lejön a lépcsőn s a halvány arcú hősnőt játssza, aztán fölmeleg s következik a megtört szív szerepe. Én tudom.

— És — hol van az a kitünő gentleman? Londonban?

— No, én nem nevezném sem kitünőnek, sem gentlemannek. Itt szállt meg a Metropolitban. Itt maradt.

— A Metropolitban? Maradt?

— Azt mondja, azért jött, hogy Adeline-nek mindent megmagyarázzon.

— Persze, persze. És eddig nem tette?

— Nem.

— Aztán — találkozik azzal a másikkal?

— Nem tudom. Mi nem vigyázhatunk rá.

De ha megteszi, akkor ügyes ember.

— ?

— Van körülötte egy egész sereg mérges atyafi. Legnagyobb részét nagynénikből telnek ki.

— Nagynénikből?

— Azokból. Boszéli, hogy valósággal ostromzár alatt tartják; mint valami keselyűk.

— És mégsem mozdították ki helyéből a követ?
 — Nem azt.
 — S felfedezte már Harry, . . .
 — Hogy csak sellővel van dolga? Nem hiszem.
 — Azt hiszem, a sok tánti felvilágosítja?
 — Miről?
 — A halfarkról.
 — Azt én is felteszem róluk.
 — És akkor?
 — Isten tudja, mi lesz.

II.

Fred távozott s csakhamar megjelent Buntingné asszony. Arczáról le lehetett olvasni, mennyire fel van indulva.

— Sürgönyöztem, mondá. Rettenetes zavarban vagyunk.

— Az a hölgy . . .
 — Elment.

A csengőhöz lépett s megnyomta.

— Mindjárt hozzák a reggelit, mint rendesen. Ön is velünk fog tartani.

Aztán összekulcsolt kezekkel folytatta:

— Ön nem is képzelheti! Szegény gyermek!

— Mondjon el mindent.

— Egyszerűen azt sem tudom, mit tegyek.

Azt sem tudom, hova forduljak.

Majd megint közelebb jött.

— A mit tettem, Melville ur, legjobb híszemmel tettem. Én előre láttam, hogy baj lesz. Láthattam, hogy meg vagyok csalva. Nem is tudom, mit tennék ön nélkül.

— De mit tehetek én?

— Csináljon rendet. Menjen Harryhoz.

— De feltéve . . .

— Menjen Adelinehez. Magyarazza ki neki a dolgot.

Melville megpróbált részletesebb és határozottabb utasításokat kapni.

— Ne csináljon nehézségeket, könyörgött Buntingné. Gondoljon arra a szegény leányra. Gondoljon valamennyiünkre.

(Folyt. köv.)

SZERKESZTŐI PÓSTA.

N. N. A holnapi számban.

KÖZGAZDASÁG.

Szőlőmivvelési viszonyaink javulása.

A hazai szőlőmivvelés bajainak megszüntetése, de különösen a bor- és szőlőértékesítés nehézségeinek elhárítása érdekében létesült Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesülete évek óta figyelemre méltó tevékenységet fejt ki. Sikerült neki az évenként több ízben rendezett borkiállítások, borvásárok stb. által úgy a bel- mint a külföldi fogyasztóközönség és a közvetítő kereskedelem figyelmét hazai bortermékeink iránt felkeltetni, azonkívül pedig a szakirodalom pártolása, pályamunkák kiírása, nagyszámu vidéki értekezlet rendezése által a szakértelem terjedésének tett szolgálatot, nemkülönben a borászatot érintő adózási, kereskedelmi, forgalmi, közgazdasági stb. kérdésekben a magyar szőlőbirtokosság érdekében hathathatos munkásságot fejtett ki.

Hogy azonban a Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesülete hivatását a jövőben fokozottabb mértékben teljesíthesse, kívánatos, hogy az intelligens szőlőbirtokosok, a hegyközségek lehetőleg teljes számban legyenek ezen egyesület tagjává. Ezen felhívással fordul a MSzOE. a szőlőtermelő közönség elé, kérve az egyesületbe való minél tömegesebb belépését.

Alapszabályokat, belépési nyilatkozatot, a nyújtott kedvezményre vonatkozó felvilágosítást készségesen küld minden érdeklődőnek a MSzOE. igazgatósága Budapest, IX., Üllői-ut 25.

A gabonatözsde határideje.

Budapest, nov. 17.

Buza okt. — — — —	16 38
Rozs okt.-re — — — —	13 16
Tengeri április 1906 — — — —	13 38
Zab ápr.-ra — — — —	13 16
Repeze aug.-ra — — — —	21 06

Értéktözsde.

Budapest, nov. 17.

Osztrák hitelrészvény — — — —	678.—
Magyar hitelrészvény — — — —	706.—
Leszámitoló bank — — — —	499.—
Rimamurányi — — — —	548.—
Osztrák-m. államvasuti részvény	681.75
Közuti vasut — — — —	582.50
Városi villamos vasut — — — —	316.50

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1905 nov. 17-án.

Magyar aranyjárdék 4% — — — —	114.—
Magyar koronajárdék 4 — 0/0 — — — —	95 25
Magyar koronajárdék 3 1/2 — 0/0 — — — —	86.55
Magyar földtehermentesítési kötvény 4% — — — —	96.—
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	97.50
Magyar nyeremény sorsjegy-kölesön — — — —	2 17
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölesön — — — —	160.—
Osztrák járdék papírban — — — —	100.—
Osztrák járdék ezüstben — — — —	100 70
Osztrák járdék aranyban — — — —	119.—
Osztrák korona járdék — — — —	100.—
1860. oszt. államsorsjegyek — — — —	1 60
Osztrák-magyar bankrészvény — — — —	16 35
Magyar hitelbank részvény — — — —	779.—
Osztrák hitelbank intézeti részvény — — — —	669 25
London vista — — — —	240.12
Páris vista — — — —	95.47
20 márkás arany — — — —	23.50
Osztrák-magyar államvasuti részvény — — — —	669.—
20 frankos arany (Napolendor) — — — —	19 13
Német birodalmi márka — — — —	117.50

A szerkesztésért felelős:

Dr. V U C S K I C S G Y U L A.

1466—1905. vh. sz.

Árverési hirdetmény.

Alulírott kiküldött bírósági végrehajtó ezenel közhírré teszi, hogy a Nagyvárad városi kir. járásbíróságnak 1905. évi V. I. 1848 számú végzésével dr. Demetrovits Elek ügyvéd, által képviselt Deutsch Emma felperes részére Preisz Mihály és fia alperes ellen 798 kor. 57 fill. követelés és jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt és 9230 kor. becsült ingóságokra a Nagyvárad városi kir. járásbíróság fenti számú végzése folytán az árverés elrendeltetik, annak a felülfoglaltatók követelése erejéig is, amennyiben azok törvényes zálogjogot nyertek volna, alperes lakásán Nagyváradon Fő-utca 5 számú házban leendő megtartására határidőül 1905. évi november hó 21-ik napján d. u. 2 órája tüzetik ki, mikor a bíróság lefoglalt butorok és egyéb ingóságok a legtöbbet ígérőnek készpénz fizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtó követelését megelőző kielégítéshez tartanak jogot, amennyiben részükre foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéséig alulírt kiküldöttnél vagy írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni tartoznak.

A törvényes határidő hirdetménynek a bíróság tábláján kifüggesztését követő naptól számítottatik.

Kelt Nagyváradon, 1905 évi nov. hó 3 napján

Várnai Henrik,

139.

kir. bír. végrehajtó.

TÖRT SZÁMOK

TANÍTÁSA ÉS TANULÁSA

középiskolába készülő
tanulók, kisiparosok
és kisgazdák számára.

Irta: RÁTKAY JÓZSEF.

Kapható a

Szent László nyomdában.

Szilágyi Dezső-utca 5. sz.

Ára 20 fillér.

Vidékre 25 fillér előleges beküldése
mellett bérmentesen küldetik meg.

1462—1905. vh. sz.

Árverési hirdetmény.

Alulírott kiküldött bírósági végrehajtó ezenel közhírré teszi, hogy a Nagyvárad városi kir. járásbíróságnak 1905. évi V. I. 1834. sz. végzésével dr. Demetrovits Elek ügyvéd által képviselt Deutsch Emma felperes részére Preisz Mihály és Fia alperes ellen 800 kor. követelés s jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperesektől lefoglalt és 9230 kor. becsült ingóságokra a Nagyvárad városi kir. járásbíróság fenti számú végzésével az árverés elrendeltetik, annak a felülfoglaltatók követelése erejéig is, amennyiben azok törvényes zálogjogot nyertek volna, alperes lakásán, Nagyváradon, Fő-utca 5. számú házban leendő megtartására határidőül 1905. évi november hó 21-ik napján délután 2 órája tüzetik ki, mikor a bíróság lefoglalt butorok s egyéb ingóságok a legtöbbet ígérőnek készpénz fizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtó követelését megelőző kielégítéshez jogot tartanak, amennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéséig alulírt kiküldöttnél írásban beadni vagy pedig szóval bejelenteni tartoznak.

A törvényes határidő hirdetménynek a bíróság tábláján kifüggesztését követő naptól számítottatik.

Kelt Nagyváradon, 1905. évi november hó 3. napján.

Várnai Henrik,

1393.

kir. bír. végrehajtó.

à la BAJOR SÖR!

Naponkint frissen palack-
kolva. Megrendelhető Nagy-
Váradon

BOGNÁR és SZANTÓ czégnél.

Uj üzlet.

Tisztelettel van szerencsém értesíteni a mélyen tisztelt vevőközönséget, hogy helyben a

Fő-utcán

ujjonnan épült Stern-palotában, a Széchenyi-szállodával szemben egy

fűszer-, csemege- üzletet nyitottam.

Hol is mint városunkban jelenlegi vállalatom hézagot pótló intézmény, amennyiben főelvem a legkisebb bevásárlásnál is a nagybani árat alkalmazni a legfinomabb elsőrendű áruk és pontos előzékeny kiszolgálás, amidőn is kegyes támogatásukért esedez

mély tisztelettel:

Blaha Istvánné.

Helybeli megrendelések azonnal házhoz küldetnek, vidékiek díjtalan csomagolással vasúthoz szállítva.

Belépési felhívás!

A „Polgári Takaré- és segély-szövetkezet”

1906. január 1-én nyitja meg

11-ik évtársulatát.

A szövetkezet kizárólag azon czélnak szolgál, hogy kötelező heti befizetések által, apró tőkék gyűjtésével fejlessze s ápolja a takarékosági szellemet, lehetővé teszi, hogy kisebb összegek is gyümölcsöző tőkévé nőhessenek s így mindazoknak, kik keresetüknek csak kis részét tudják félretenni, szövetkezetünk valóságos gyűjtőpénztára.

A kötelező heti befizetés minden jegyzet üzletrész után 20 fillér, mely 3 évig vagyis 156 héten át fizetendő, mely idő lejártáa után az összegyűjtött tőke osztalékkal együtt kiadatik.

Tagok felvétele s az új törzsbetéti könyvecskék kiadása mai naptól kezdve d. e. 9—12-ig d. u. 3—5 óráig a szövetkezet hivatalos helyiségében (Kossuth Lajos-utca sz.) eszközöltetik Nagyvárad, 1905. nov. 6.

Az igazgatóság.

A 11-ik évtársulat befizetési napjai:

Szerdán délután . . . 3—5-ig,
Pénteken . . . 3—5-ig.

HIRDE TÉSEK

jutányos árban

felvételnek

a

„TISZÁNTÚL”

kiadóhivatalában.

4⁰/₀-os Magyar koronajáradék

december hó 1-én esedékes szelvényeit

már november hó 20-tól kezdve

költségmentesen beváltja a

Biharmegyei kereskedelmi- ipar- és terményhitelbank Nagyvárad, Teleki-utca.

A

„Nagyváradai Hitelbank”

(Kossuth Lajos-utca 10. sz.)

házak és földbirtokokra 10—50 évi időtartamra a legolcsóbb kamatláb és a legelőnyösebb feltételek mellett

törlesztéses

jelzálogkölcsonöket

nyújt,

amelyeket a legrövidebb idő alatt fo-

lyósít. Kölcsonkérő részről hiteles telekkönyvi kivonat, kataszteri birtokiv és esetleg községi becsü-bizonyítvány mutatandó be. Drágább kamatozású kölcsonöket bélyeg és

illeték-mentesen convertál.

Elfogad könyvecskékre betét és folyó számlára:

6 hóig elhelyezett 5⁰/₀-os kamatot összeg után fizet.

Előnyös feltételek mellett leszámítol váltókat.

Értékpapírok, ékszerek és terményekre

előleget ad. **Az igazgatóság.**

A gazdaközönség figyelmébe!

Tisztelettel hozom tudomására, hogy hazai

gácsi pokrócz-gyártmányaink

egyedüli eladásával Biharmegye számára

SPITZER TESTVÉREK nagyváradai kereskedő-czég van megbízva.

Midőn a t. gazdaközönség figyelmét e páratlan jó, tartós hazai pokróczokra felhívjuk, figyelmeztetni bátorkodunk, hogy

valódi jó gácsi-pokrócz

másnál, mint nevezett czégnél nem kapható és kérjük rendeléseivel közvetlen a SPITZER-czéghez fordulni, ha megbízható és jó tartósságu pokróczokat kíván beszerezni.

Az árak ugyanazok mint budapesti főraktárunkban.

Gács, 1905. november hó.

Tisztelettel:

Gácsi gyapjuszövet és posztógyár.

Lópokróczok darabja 1 frttól kezdve.

Szőnyegekől praktikus, jó minőségek 25 krtól kezdve.

4⁰/₀-os Magyar koronajáradék

december hó 1-én esedékes szelvényeit

már november hó 20-tól kezdve

minden levonás nélkül pénztárunknál beváltjuk.

Biharmegyei Takarékpénztár.